

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

27.november 2020

Innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene

Vi viser til vårt muntlige innspill til på innspillmøtet med bærekraftsminister Nikolai Astrup fredag 16. oktober 2020. I dette brevet følger en utdyping av det muntlige innspillet.

DNT ble etablert i 1868 og er Norges største friluftslivsorganisasjon med om lag 318 000 medlemmer. Organisasjonen består av 57 medlemsforeninger med tilknyttede lokallag som har ansvar for til sammen mer enn 550 hytter, 22.000 km med T-merkede stier og 5000 km kvista løyper. DNT arbeider for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv og for sikring av friluftslivets natur- og kulturgrunnlag.

BÆREKRAFTSMÅL 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Bærekraftige byer og lokalsamfunn trenger natur og friluftsliv. Nærfriluftslivet må prioriteres høyt i handlingsplanen for bærekraftsmålene.

De bynære friluftsområdene er mye brukt, og har avgjørende betydning for livs- og bokvalitet. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har dokumentert at byparker og marka ble brukt nesten tre ganger så mye det siste halvåret, sammenlignet med tidligere. Da korona-pandemien traff oss og alt stengte, var det naturen og friluftslivet som holdt åpent. Grønne, bynære områder ble brukt i langt større grad enn «grå» by-arealer, og bruken var større jo tettere det var med trær.

Naturen har helsebringende effekt, og forskningen fra NINA viser at:

- Turgåing er den største aktiviteten og har størst folkehelseeffekt på tvers av befolkningen
- Avstand og tilgang til grøntområder der man bor er viktig for aktivitetsnivå
- At naturen ligger i byen har avgjørende betydning for hverdagsbruk

Befolkningens helse er knyttet tett sammen med ivaretagelse av grøntarealene, ivaretagelse av bynære grøntarealer og satsning på nærfriluftsliv. DNT mener dette er svært gode, forebyggende folkehelseiltak som bør prioriteres i den nye handlingsplanen. Ut over folkehelseeffekten har ivaretagelse av bynære grøntområder en viktig funksjon for å dempe negative effekter av ekstremvær.

Nærfriluftsliv er hverdagsturene, de små, grønne lungene, pusterommene, stien ut av byen – ting man tar for gitt, og kanskje ikke alltid tenker på før de blir borte. Stier der folk bor og bynære naturopplevelser er viktig for at folk kan leve gode og sunne liv. Dette har Regjeringen tidligere vært inne på i Friluftsmeldingen «Natur som kilde til helse og livskvalitet» der regjeringen understreker at det er viktig å sikre og ivareta grøntområder i byene våre og prioritere nærfriluftsliv.

I DNT ser vi at nærfriluftsliv også er viktig for inkludering – som også er viktig for FN-målet om bærekraftige byer og lokalsamfunn. Sammenlignet med veldig mye annet, er det å gå på tur en lavterskelaktivitet de fleste kan ta del i. 6 av 10 sier at de vil drive mer med nærfriluftsliv og som regjeringen også skrev i sin friluftsmelding; «friluftsliv når ofte grupper som den organiserte idretten ikke når, og friluftslivsaktiviteter har en jevnere fordeling i deltakelse i befolkningen. Dette innebærer at deltakelsen i friluftsliv er stor i alle sosiale lag i befolkningen.»

Knapt halvparten av innbyggerne i byer og tettsteder i Norge har trygg tilgang innen en avstand på 500 meter til nærturterreng, ifølge beregninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Avstand og god tilgjengelighet til natur- og rekreasjonsområder har stor betydning for graden av fysisk aktivitet og friluftsliv. Utviklingen går feil vei. I 2018 hadde 46 prosent av de som bor i tettsteder trygg tilgang til nærturterreng. Det er en nedgang på fire prosentpoeng fra 2011. DNT mener regjeringens mål må være å styrke satsningen på nærfriluftsliv og nå ambisjonen om at ingen skal bo lenger enn 500 meter fra nærmeste tursti eller tilgjengelige grøntområde.

DNT oppfordrer regjeringen til styrke arbeidet med å tilrettelegge, skilte, merke og kartfeste stier, turveger og turruter. Økt satsning på infrastruktur for nærfriluftsliv, som nærturhytter, gapahuker, padleleder og sammenhengende kyststier er viktige og lønnsomme folkehelseiltak. For at flere skal ha mulighet til å ta del i friluftslivet, oppfordrer DNT regjeringen til å bidra til at flere kommuner etablerer ordninger med utstyrsutlån.

For å nå FN-målet om «Bærekraftige byer og lokalsamfunn» må vi forhindre at natur bygges ned, og DNT oppfordrer regjeringen i handlingsplanen til å trappe opp innsatsen for å sikre innbyggerne tilgang til grønne lunger og bynær natur.

BÆREKRAFTSMÅL 15: Livet på land

Friluftsliv er avhengig av naturgrunnlaget, og Bærekraftsmål 15 handler om å ta vare på livet på land og om å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer. FN peker på tap av natur som en like stor utfordring som klimakrisen. Samtidig medfører nedbygging og økende press på arealene store konsekvenser for naturmangfoldet og for mulighetene til gode friluftsopplevelser. Vi trenger en tøffere politikk for areal- og naturforvaltningen som hindrer bit-for-bit nedbygging av norsk natur.

DNT vil oppfordre til at det utarbeides en Naturkur 2030, som en nødvendig søsterstrategi til Klimakur 2030. De to strategiene må understøtte hverandre, og blant annet inneholde tiltak som sikrer både ivaretagelse av naturmangfold og innsats for klimagassreduksjon.

Utbygging av store hyttefelt og turistanlegg i fjellet og i fjellskogen skjer ofte i attraktive og sårbare natur- og friluftslivsområder. I tillegg til selve hyttene og anleggene, er det betydelige naturinngrep forbundet med tilhørende infrastruktur som veier og energiforsyning, samt at utbygging ofte medfører stor lysforurensning. Dette er en stor bidragsyter til bit-for-bit nedbyggingen av norsk natur og kan ikke sies å være en bærekraftig utvikling. Regjeringen må legge til rette for at utbyggingspresset i enkeltkommuner sees i sammenheng og bidra til at fellesskapets verdier forvaltes i et langsiktig perspektiv. DNT foreslår derfor at alle kommuner definerer en utbyggingsgrense, for eksempel en fjell- eller markagrense.

DNT vil oppfordre til et skikkelig løft for kommunene i handlingsplanen. Kommunene har en nøkkelrolle i å forvalte arealene våre på en bærekraftig måte. Kommunene har de siste årene fått overført stadig flere oppgaver innenfor miljø- og klimaområdet, uten at det har blitt fulgt opp med tilstrekkelige ressurser til å håndtere et stadig større ansvar for beslutninger som berører viktige natur- og friluftslivsverdier.

DNT mener det i handlingsplanen må legges til rette for at kommunene får tilstrekkelige ressurser og sikres miljøkompetanse til å lage oppdaterte og gode arealplaner. Dette gjelder spesielt i de små kommunene.

Miljødirektoratet har også anbefalt kommunene å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold, og at det kan søkes støtte til utarbeidelsen av slike planer. Midlene til dette er begrenset, og det er hvert år få av kommunene som søker som faktisk får tilskudd til arbeidet. DNT mener regjeringen må styrke denne satsingen slik at de kommunene som ønsker det, kan få laget kommunedelplaner for naturmangfold. Målet bør være at alle kommuner innen 2025 har utviklet egne kommunedelplaner for naturmangfold.

OPPSUMMERING:

DNT mener det er god bærekraft i å prioritere nærfriluftsliv.

Handlingsplanen må sikre innbyggerne tilgang til grønne lunger og bynær natur. Kommunene må sikres tilstrekkelig miljøkompetanse og regjeringen må styrke tilskudd til kommuner som vil utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold.

Med vennlig hilsen

Dag Terje Klarp Solvang

Generalsekretær

Trygve Sunde Kolderup

Seksjonsleder naturforvaltning og bærekraft

Elektronisk godkjent underskrift

FIRE EKSEMPLER PÅ TILRETTELEGGING SOM STIMULERER TIL NÆRFRILUFTSLIV OG FOLKEHELSE:

Steintrappene og gapahuken Liabratten på Stovner i Oslo er et eksempel på et nærfriluftstiltak som viktig for mange – og bidrar til god helse og livskvalitet - både for pensjonistene som jobber dugnad og vedlikeholder friluftstiltaket og for innvandrere som bruker steintrappen som vei inn til sin første turopplevelse.

I Vestland fylke er det etablert **dagsturhytter** i hver kommune. De er sosiale møteplasser som samler folk i naturen - og de er viktige folkehelseiltak som motiverer folk til å komme seg ut. Dagsturhyttene blir turmål som fungerer som uformelle møteplasser og bidrar til lokal samhold og tilhørighet.

DNTs kajakktilbud på Sjørenga i Oslo er et tiltak som har fått mange til å oppdage og oppleve fjorden. Tilbudet tilgjengeliggjør kysten og kystfriluftsliv, og DNT etablerer derfor tilsvarende tilbud flere steder i landet.

I Hammerfest har Hammerfest og Omegns Turlag bygget to **dagsturhytter**. Hyttene har blitt populære tilretteleggingstiltak for kortreist friluftsliv og lavterskel-turer i nærområdet. Den ene hytta er utstyrt med rullestolrampe og tilrettelagt i samarbeid med Norges Handicapforbund.

